

**ทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตรและการเกษตรปัจจุบัน 2 ด้านที่คู่ขนานกัน
ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในตำบลบ้องตี้ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี**
**Cultural Resources in Agriculture and the Current Agriculture: the Two
Parallel Sides of the Karen Ethnic Group in Bongti Bon village, Tumbol Bongti,
Amphur Saiyok, Kanchanaburi**

เปล่งสุรีย์ เทียนน้อย¹ ธนากร เทียนน้อย^{2*} พรพิมล อ่อนศรี² อติศักดิ์ สืบธรรมมา³
Plengsuree Thiengnoi¹, Thanakorn Thiengnoi^{2*}, Pornpimon onsri², Adisak Suebthamma³

(Received: August 20, 2021; Revised: May 23, 2022; Accepted: June 28, 2022)

บทคัดย่อ

ระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตี้บน ตำบลบ้องตี้ อำเภอยะโยค จังหวัดกาญจนบุรี มี 2 ด้านที่คู่ขนานกัน คือ การผลิตข้าวที่ยังเป็นการผลิตแบบข้าวไร่ ในแปลงหมุนเวียน (Shifting cultivation) บนเชิงเขาซึ่งยังคงมีเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อที่หลากหลายอยู่ในระบบการผลิตข้าวที่อุดมด้วยทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตร เป็นการผลิตข้าวเพื่อเก็บเอาไว้กินในครอบครัวเป็นหลัก มีเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องในระบบการผลิตข้าว นับตั้งแต่การเตรียมตัวปลูก การดูแลรักษาแปลงผลิด ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวและหลังจากการเก็บเกี่ยว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตรดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ยังมีความผูกพันกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีระบบการผลิตอีกแบบที่ดำเนินคู่ขนานไปนั่นก็คือ ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมี (Monocropping/Chemical agriculture) ที่มีเป้าหมายการผลิตเพื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตี้บนเป็นไปอย่างไร้ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นไปเพื่อ

¹กลุ่มวิชาการและหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์

¹Academic and Curriculum unit, Mahidol University Nakhonsawan Campus

²สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร กลุ่มสาขาวิชาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี

²Agricultural Science Division, School of Interdisciplinary Studies, Mahidol University Kanchaburi Campus

³คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว

³Faculty of science and social sciences, Burapha University Sakaeo Campus

*Corresponding author. E-mail: thiengnoi@hotmail.com

ปากท้องของคนในครอบครัวเป็นสำคัญ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบมีการปรับตัวอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถอยู่ได้บนวัฒนธรรมคู่ขนาน ชีวิต วัฒนธรรมไทย และชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่มีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การห้ามปลูกข้าวตามวิถีดั้งเดิมในเขตไทย อันส่งผลให้วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวไร่ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบจะเริ่มเสื่อมถอยและอาจจะสูญสลายหายไปในที่สุด ซึ่งยังส่งผลถึงการบริโภคในครอบครัวที่จะเปลี่ยนไปอีกด้วย จากผลการวิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ในด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและสร้างความเข้าใจในเรื่องการผลิตอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการใช้ที่ดินเพื่อผลิตอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย

คำสำคัญ: ทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตร การเกษตรปัจจุบัน ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ข้าวไร่ แปลงหมุนเวียน

Abstract

The agricultural production system of the Karen ethnic groups in Bongti Bon Village, Tumbol Bongti, Aumphur Sai Yok, Kanchanaburi has two parallel sides. Firstly, the production of upland rice, which is still being produced in a shifting cultivation on the foothills. There is still a story about a variety of beliefs in the resource-rich rice production system of agricultural culture, which the main idea of the rice production is to be kept for family consumption. There is a powerful connection between the rice production system and the culture traditions since the preparation for planting maintenance of production plots until the harvest and after the harvest. These data reflect the traditional agricultural cultural resources of the Karen ethnic groups living in the area that are still bound with the traditional culture of ancestors. Secondly, the other production system that runs parallel to the agricultural production system of the Karen ethnic groups in Bongti Bon village, is Monoculture or chemical agricultural production system. The target of this system is for making money to be enough for daily expenses. In contrast with the first system, the Monoculture or chemical agricultural production system has no cultural connection, but rather focus on making a living. The research shows that the Karen ethnic groups in Bongti Bon village are highly adapted to live in parallel cultures, Thai culture and traditional culture. However, there are a number of problems that cause the culture associated with the rice production of the

Karen ethnic groups in Bong Di Bon village will begin to deteriorate and may eventually disappear. This also affects changes in consumption in the family. From the research results, the information can be used to promote the benefits of food security among the Karen ethnic groups, and to create an understanding of food production of the Karen ethnic groups in Thailand in order to reduce conflicts in the matter, the land use for food production of Karen ethnic groups in Thailand.

Keyword: Cultural resources in agriculture, Current agriculture, Karen ethnicity, Rice fields, Shifting cultivation

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี มีวัฒนธรรมการผลิตข้าวอย่างไร เหตุใดกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรีจึงไม่สามารถปลูกข้าวตามวิถีดั้งเดิมของชาติพันธุ์ที่ไม่ใช่สารเคมีใด ๆ ในประเทศไทยได้ แต่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สามารถปลูกพืชเศรษฐกิจได้ พวกเขาใช้วิธีการใดในการปลูกพืชเศรษฐกิจเหล่านั้น เป็นสิ่งที่งานวิจัยนี้ต้องการหาคำตอบ

กะเหรี่ยงหรือกะเหรี่ยงในภาษามอญ มีความหมายว่า เรียบเฉย ความเรียบง่ายหรือสมถะ (องค์ บันจูน, 2560) กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกลุ่มราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ อพยพโยกย้ายมาจากเมืองทวายในพม่า ชาวกะเหรี่ยงรุ่นเก่าที่อยู่ในตำบลสวนผึ้งเล่าต่อกันมาว่าราว 200 ปีเศษ ผ่านมาแล้ว ได้ถูกพม่ารุกรานจึงพากันอพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าชายแดนไทยทางอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี แล้วแยกย้ายไปทางตะวันตกจนถึงลำน้ำภาชี ตั้งบ้านเรือนในอำเภอสวนผึ้ง และกิ่งอำเภอบ้านคา ส่วนอีกสายแยกลงไปทางใต้ถึงต้นน้ำเพชรบุรีที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ยังอยู่ที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรีด้วย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2545) โดยสดานู สุขเกษม (2562) กล่าวว่า แม้ว่าประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยอาจจะยังมีความคลุมเครือในส่วนหนึ่งของช่วงเวลา แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย จังหวัดเพชรบุรี ยืนยันได้ว่า กะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมานานกว่า 100 ปีแน่นอน

ปัญหาที่เกิดขึ้นของชาวชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในปัจจุบัน คือเรื่องของวัฒนธรรมที่เริ่มเลือนหายไป ดังรายงานของเกศศิริ วงศ์สองชั้น และคณะ (2560) ที่ว่า ต่อกหาสาเหตุปัจจัยของการเลือนหายไปของวัฒนธรรมกะเหรี่ยงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก การแก้ไขเพื่อไม่ให้ความเป็นอยู่และวัฒนธรรม

ของชาวกะเหรี่ยงนั้นลดลงหรือเลือนหายไป และเพื่อเป็นการหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้ยังคงอยู่สืบไป ในส่วนหมู่บ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชุมชนที่มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ตั้งรกรากมาเป็นเวลายาวนาน มีการสั่งสมวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ตามความเชื่อสืบต่อกันมา ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ยังไม่ได้รวบรวมและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทำให้ยากแก่การเผยแพร่ต่อสาธารณะ อย่างเช่น ระบบการผลิตทางการเกษตร คือ การผลิตที่เป็นกระบวนการโดยใช้ปัจจัยการผลิตอย่างคน วัตถุดิบ เครื่องจักร พลังงาน เงิน ข่าวสาร มาใช้ในกระบวนการแบบใดแบบหนึ่ง เพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตรออกมาให้ได้ (ชนากร เทียนน้อย, 2563) ในสังคมปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีการดำเนินชีวิตและระบบสังคมที่อิงอยู่กับธรรมชาติและความสะดวกสบาย กลับถูกผลักดันด้วยวาทกรรมคำว่า “คนชายขอบ” ดังนั้นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในหลากหลายมิติของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างความเข้าใจตลอดจนสนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีบนรากฐานสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในรูปแบบที่ไม่ปฏิเสธทุนนิยม สังคมและชุมชนยอมรับ ปรับชีวิตให้มั่นคงได้ มีศักดิ์ศรี ภาคภูมิใจ ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (ชนากร เทียนน้อย, พัฒนา สุขประเสริฐ, และเฉลิมพล จตุพร, 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตรและการทำการเกษตรรูปแบบปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (2564) รายงานว่า ผู้คนในประเทศไทยมีความหลากหลายทางประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าต่าง ๆ ที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย Marshall (1997) รายงานว่า คำว่า “กะเหรี่ยง” มาจากชื่อของชนเผ่าโบราณของจีน ที่ชื่อ ฉีเอียง (Ch'iang or Giang) ซึ่งหมายถึง ชนเผ่าที่เลี้ยงแกะอาศัยอยู่ทางทิศตะวันตกของประเทศจีนโบราณ ในเมืองไทยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีจำนวนมากที่สุดคือ กะเหรี่ยงสะกอและกะเหรี่ยงโปว ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ได้บันทึกว่ามีจำนวนประชากรผู้ที่พูดภาษากะเหรี่ยงในประเทศไทยทั้งสิ้น 441,114 คน ในภาคกลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดราชบุรีและเพชรบุรีมีชาวกะเหรี่ยงทั้งสองกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกับคนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ โดยชาวบ้านเรียกชาวกะเหรี่ยงโปวว่า กะเหรี่ยง แต่เรียกชาวกะเหรี่ยงสะกอว่ากะหร่าง (สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2547) Phillips (2018) อ้างว่า

ในภาคกลางฝั่งตะวันตกของไทย มีชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ที่มีภาษาถิ่นอย่างน้อยสองภาษา ซึ่งใช้ร่วมกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกันกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ทางภาคเหนือของไทย

ระบบเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงขึ้นอยู่กับเกษตรเป็นหลัก พืชหลักที่ปลูก คือ ข้าว การปลูกข้าวมีสองประเภท คือ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบนภูเขาจะปลูกข้าวไร่ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตามที่ราบหุบเขาจะปลูกข้าวในนาแบบขั้นบันได นอกจากข้าวแล้วยังปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ผัก พักทอง พริก มะเขือ เป็นต้น สัตว์เลี้ยงของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้แก่ หมู ไก่ เลี้ยงไว้ใช้ในพิธี บวงสรวง วัว ควาย ช้างเลี้ยงไว้ใช้งาน เป็นต้น (ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, 2540) กะเหรี่ยงทำไร่แบบหมุนเวียน มีแบบแผนการผลิตลักษณะใช้ประโยชน์ที่ดินในช่วงสั้น ๆ และปล่อยให้พื้นดินพักตัว โดยจะทำไร่ข้าว 1-3 ปี เมื่อผลผลิตลดจำนวนลง ปีต่อไปก็จะไปปลูกที่ดินผืนใหม่ แล้วปล่อยให้ดินพักตัว 6-10 ปี ระบบการผลิตข้าวไร่ ในอดีตการผลิตข้าวไร่จะเป็นแบบทำไร่เลื่อนลอย โดยจะเตรียมพื้นที่ปลูกแห่งใหม่ทุกปี แต่ละครอบครัวจะมีที่ดินครอบครองไม่เกิน 3 แปลง โดยเฉลี่ยแต่ละแปลงจะมีขนาด 3-5 ไร่ การทำไร่หมุนเวียนมี 2 อย่าง คือ การทำไร่หมุนเวียนแบบดั้งเดิม คือ เตรียมพื้นที่ใหม่ทุกปี แต่ทุกวันนี้ทำไม่ได้ เพราะต้องตัดต้นไม้และถางป่า ซึ่งถือว่าผิดกฎหมาย (รัชกรณ อนุแสง, 2541) กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจะไม่ทำไร่หมุนเวียนใกล้ป่าต้นน้ำ เพราะเป็นพื้นที่แห่งความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การทำเกษตรใกล้ต้นน้ำจะทำให้ตื้นเขิน ส่งผลระบบนิเวศเสียหาย ดังนั้นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจึงมักเลือกทำไร่หมุนเวียนบริเวณเชิงเขาที่ไม่ติดกับแม่น้ำหรือลำห้วย (นัฐวุฒิ สิงห์กุล และ วราภรณ์ มนต์ไตรเวศย์, 2562) ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง จังหวัดกาญจนบุรี มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้างตามลักษณะภูมิศาสตร์และวิถีการดำเนินชีวิต โดยหลังจากปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนในเรื่องการทำมาหากินช่วยให้คุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงดีขึ้น (นพรัตน์ ไชยชนะ และวีรวัฒน์ อุดมทรัพย์, 2562)

ระบบการผลิตทางการเกษตร (Agricultural production system)

ระบบการผลิต หมายถึง การผลิตเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาจากการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ การดำเนินการผลิตจะเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของการกระทำก่อนหลัง หากอธิบายให้เข้าใจง่าย ๆ ระบบการผลิตทางการเกษตร คือ การผลิตที่เป็นกระบวนการโดยใช้ปัจจัยการผลิตอย่าง คน วัตถุดิบ เครื่องจักร พลังงาน เงิน ข้าวสาร มาใช้ในกระบวนการแบบใดแบบหนึ่งเพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตรออกมาให้ได้ (ธนากร เทียงน้อย, 2563) ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural resource) พิสิฐ เจริญวงศ์ (2542) ให้ความหมายไว้ว่า “ทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีทั้งของในอดีต คือ มรดก (Heritage) และของที่เรารสร้างขึ้นมาใหม่ (Creation) ไม่ได้มีแต่ของเก่าอย่างเดียว ประเภทมรดกมีทั้งรูปธรรมและจับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งโบราณคดีอนุสาวรีย์โบราณ

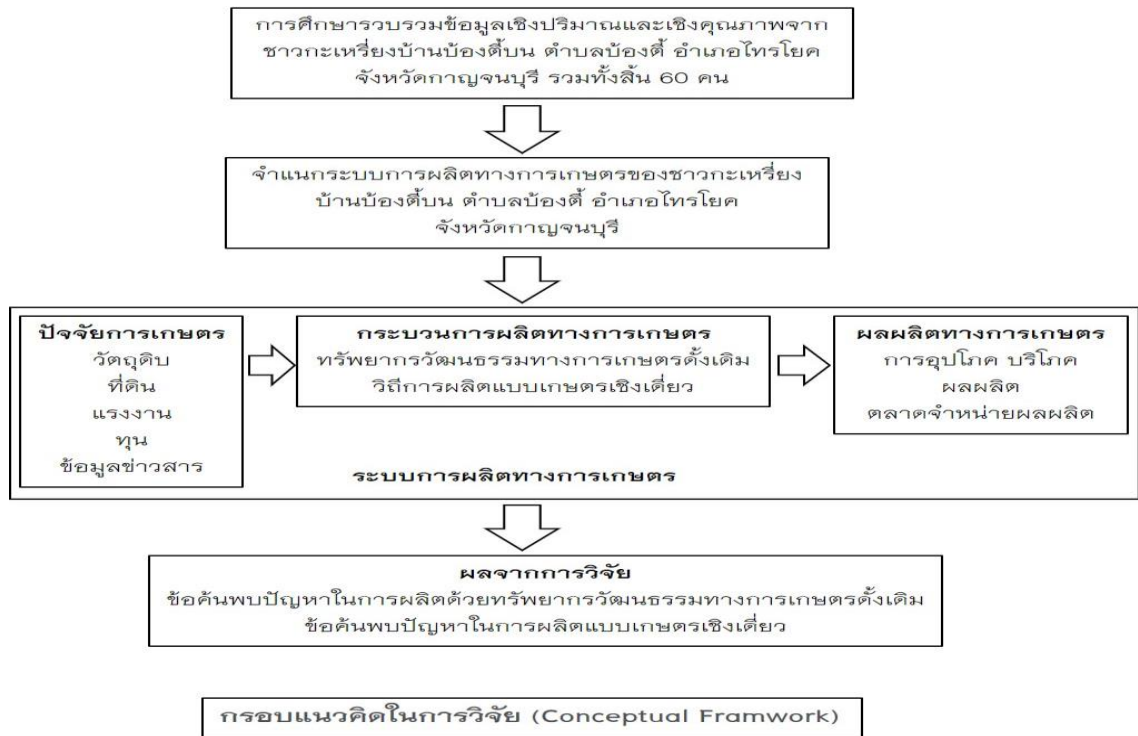
สถานที่ ประวัติศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการจัดการ (Objective of management) ไปในทางอนุรักษ์ (Conservation) และคุ้มครอง (Protect) ส่วนประเภทสร้างใหม่มีทั้งสิ่งที่เป็นสิ่งก่อสร้าง คือ สถาปัตยกรรมการถ่ายภาพวรรณกรรมและหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ภาพยนตร์ดนตรี ศิลปะการแสดง ฯลฯ ทรัพยากรวัฒนธรรมเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาในคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ และสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่คน ชุมชน สังคม ประเทศ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าของมรดกวัฒนธรรม มีการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมหรือเรียกได้ว่าเป็นการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ส่วนทรัพยากรวัฒนธรรมทางการเกษตร คือ แนวทางการผลิตทางการเกษตรที่ประกอบไปด้วยความหลากหลายของระบบการผลิต ความเชื่อ พิธีกรรม การจัดการ ฯลฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตทางการเกษตร

บริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่หมู่บ้านบ้องตึบ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านบ้องตึบตามรายงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้องตึ อำเภอนาทวี จังหวัดกาญจนบุรี (2561) รายงานไว้ว่า ที่มาของคำว่า บ้องตึ ไม่แน่ชัด แต่ทุกคนคิดว่าจะมาจากภาษามอญ ซึ่งอาจจะเพี้ยนมาจากคำว่า บ้องตึ หรืออาจจะเป็นคำว่า บ้องตึ ก็ได้ แต่ไม่ใช่ภาษากะเหรี่ยง เพราะในภาษากะเหรี่ยงไม่มีคำว่า บ้องตึ ส่วนความหมายของคำว่าบ้องตึ มาจากการสอบถามชาวบ้านหลายคนพบว่ามีความหมาย เช่น แปลว่า เมื่อยขา บางคนบอกว่า เมื่อยน่อง ขาล้า เป็นต้น อาการปวดเมื่อยเหนื่อยล้าเหล่านี้บ่งบอกถึงความห่างไกลของพื้นที่ อันเกิดจากการเดินทางในสมัยนั้น จากคำบอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงหลายคน รวมทั้งจากเอกสารประวัติศาสตร์การก่อตั้งหมู่บ้านที่รวบรวมโดยชาวบ้าน เจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานในชุมชน ต่างระบุคล้ายคลึงกันว่าหมู่บ้านบ้องตึมียุกว่า 100 ปี กล่าวโดยสรุป ชุมชนบ้องตึในปัจจุบันเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดน หลังจากเกิดสงครามในประเทศพม่าได้มีกลุ่มคนจากชาติพันธุ์ต่าง ๆ อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันหมู่บ้านบ้องตึบประกอบไปด้วยคนเชื้อชาติต่าง ๆ เช่น กะเหรี่ยง ทวาย พม่า คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง คนไทยจากต่างถิ่นและชาวมุสลิม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 ศาสนา 4 ภาษา 5 ชาติพันธุ์ ความหลากหลายเหล่านี้นำมาสู่การซ้อนทับระหว่างมิติต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้คน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งมิติของรัฐในการจัดการขอบเขตการปกครอง มิติทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเกี่ยวกับที่ดินและแรงงาน และมิติทางด้านสังคม เช่น ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี ทำให้ชุมชนนี้มีความแตกต่างจากชุมชนโดยทั่วไป นอกจากนี้การอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้พื้นที่ทำกินลดน้อยลง จึงทำให้มีบางชาติพันธุ์ได้กลับไปทำไร่เพื่อปลูกข้าวในฝั่งประเทศพม่า และเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว จะเก็บเกี่ยวและขนกลับมาไว้และพักอาศัยในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยผสมวิธี โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีพื้นที่เป้าหมายหลัก คือ ชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านบ้องตึบน ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 60 คน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย

1.2 เก็บข้อมูลจากผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการในชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านบ้องตึบน ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ที่เป็นการคัดเลือกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Criterion based selection) และใช้การสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

1.3 การเก็บข้อมูลดำเนินการตามความสมัครใจของผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการในชุมชนไม่มีการบังคับหรือกดดันใด ๆ เพื่อให้ได้คำตอบ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ

ใช้การสำรวจโดยใช้เครื่องมือดังนี้

2.1 แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามเกษตรกร ชาวบ้าน ในชุมชนชาวกะเหรี่ยง บ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระบบการผลิตทางการเกษตร

ตอนที่ 3 การจำหน่ายผลผลิต

การสอบถามผู้ศึกษาจะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าจะตอบแบบสอบถามหรือไม่ด้วยความสมัครใจ

3. วิธีการวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative analysis) เป็นการนำเสนอเรื่องราวใหม่ที่คำนึงถึงบริบทในแต่ละกรณีและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล หรือโดยกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาเรียบเรียงบรรยาย เพื่อนำเสนอใหม่อีกครั้งจากข้อมูลปฐมภูมิโดยนักวิจัย

3.2 การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)

3.3 นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic research) ซึ่งเป็นการอธิบายวัฒนธรรมและสังคมของมนุษย์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง (Ethnography)

ผลการวิจัย

ระบบการผลิตทางการเกษตรในชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านบ้องตึบ ตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ขึ้นอยู่กับการผลิตพืชหลักคือ ข้าว

ผลจากการเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เกษตรกร ชาวบ้าน ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านบ้องตึบ

ตำบลบ้องตี้ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57 ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 68 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นแรงงานหลักโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1-2 คน สาเหตุที่ยึดอาชีพเกษตรกรรมเนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิมของครอบครัวที่ทำมานานและมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่แล้ว โดยลักษณะของพื้นที่ทำการเกษตรนั้นเป็นลักษณะแปลงผืนเดียวที่มีพื้นที่ติดต่อกันทั้งหมดและส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ระบบการผลิตทางการเกษตรที่ใช้กันส่วนใหญ่ พบว่า ปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะพร้าว หนาก และพืชสวนครัว

ระบบการผลิตข้าวไร่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกข้าว 1-5 ไร่ ร้อยละ 76

การคัดเลือกพื้นที่ในการปลูกข้าวฝั่งประเทศเมียนมาร์ ซึ่งพื้นที่ในการทำการปลูกข้าวนั้นมีทั้งที่เป็นที่ราบและเป็นเชิงเขา โดยการคัดเลือกพื้นที่จะไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ เพียงแต่พื้นที่บริเวณนั้นจะต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีใครจับจองมาก่อน เมื่อได้พื้นที่แล้วจะทำการตัดต้นไม้และหญ้าบริเวณนั้นออกให้หมด และทิ้งไว้ให้แห้ง จากนั้นจะจุดไฟเผา โดยชาวกะเหรี่ยงจะเชื่อตามปู่ย่าตายายที่เคยบอกว่าถ้าไม่จุดไฟเผาข้าวที่ปลูกจะไม่เติบโตดี เมื่อจุดไฟเผาเสร็จจะทำการเก็บเศษซากที่เหลือจากการเผา จากนั้นจึงจะปลูกข้าวได้ โดยการปลูกข้าวจะเป็นการทำไร่หมุนเวียน เช่น ปีนี้เลือกปลูกข้าวบริเวณนี้ ปีหน้าจะเลือกปลูกข้าวบริเวณอื่น ซึ่งจะเว้นประมาณ 3-4 ปี จึงจะกลับไปปลูกที่เดิม จึงต้องมีการตัดต้นไม้เพื่อปลูกข้าวไปเรื่อย ๆ จากการสอบถามพบว่า ถ้าปลูกซ้ำที่เดิมจะมีหญ้าขึ้นเป็นจำนวนมาก และกำจัดได้ยากเนื่องจากไม่ได้ใช้สารเคมี จึงต้องมีการตัดต้นไม้ต้นใหญ่ ๆ ไปเรื่อย ๆ เพราะได้ต้นไม้ใหญ่จะมีวัชพืชเกิดขึ้นได้น้อยและมีดินที่อุดมสมบูรณ์ จึงต้องตัดต้นไม้เพื่อใช้ที่ดินบริเวณโคนต้นไม้เดิมเพื่อปลูกข้าว ถ้าปลูกซ้ำที่เดิมจะทำให้กำจัดวัชพืชได้ยาก และต้นไม้ที่ตัดได้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ได้

ปัจจัยในการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่วนใหญ่จะแบ่งเมล็ดข้าวไว้เพื่อปลูกในแต่ละปี โดยส่วนมากชาวกะเหรี่ยงจะเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีเมล็ดที่สมบูรณ์ เมล็ดเต่ง รวงใหญ่ รวงมีลักษณะโค้งงอ น้ำหนักดีเป็นสายพันธุ์เดียว ไม่ผสมกับสายพันธุ์อื่น เวลาเกี่ยวข้าวจะเลือกเกี่ยวที่ละรวงและเก็บเฉพาะปลายรวงข้าวหรือเวลานวดข้าวจะเลือกเฉพาะเมล็ดที่ร่วงออกจากรวงเองมาทำเป็นเมล็ดพันธุ์

แหล่งที่มาของพันธุ์ข้าวผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดใช้การเพาะพันธุ์เองและใช้การปลูกด้วยเมล็ดโดยตรง

การปลูกพืชแซม พืชที่ปลูกแซม ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 66 จะปลูกพืชแซมในแปลงข้าวพืชที่ปลูกแซม ได้แก่ พริกกะเหรี่ยง มะเขือพวง มะเขือเปราะ แตงเปรี้ยว กัลย บวบ ถั่วปลิ งา ผักชีกะเหรี่ยง

กวางตุ้ง ค่ะน้ำ ผักคราด ในการปลูกพืชแซมบางครอบครัวจะปลูกพืชแต่ละชนิดไว้ในหลุมเดียวกัน เช่น ข้าว พริก มะเขือ แตง โดยพืชแต่ละชนิดจะมีอายุการเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน จึงทำให้ปลูกในหลุมเดียวกันได้นอกจากนี้ในการปลูกพืชแซม เช่น พริกกะเหรี่ยง และมะเขือพวง จะปลูกโดยการหว่านไปในแปลงข้าว จะไม่มีการดูแลเอาใจใส่น้ำฝนเพียงอย่างเดียว โดยส่วนใหญ่จะปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ถ้าได้ผลผลิตมากจะนำไปขายด้วย ซึ่งจะขายให้กับเกษตรกรด้วยกันเองในหมู่บ้าน นำไปส่งให้กับร้านที่รับซื้อ และมีร้านมารับซื้อด้วยตนเอง นอกจากพืชที่ปลูกแซมจะมีพืชชนิดอื่นที่ปลูกบริเวณแปลงปลูกข้าว คือ มะม่วง หิมพานต์ และหมาก จะนำไปขายฝั่งประเทศเมียนมาร์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากขายได้ราคาดี เนื่องจากคนในฝั่งนั้นยังมีความนิยมในการบริโภคหมากและยังมีการส่งขายไปยังประเทศอื่น เช่น อินเดีย

ช่วงเวลาในการปลูก ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจะปลูกข้าวในช่วงฤดูฝน ปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยรองพื้น และส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี การให้น้ำจะรอเพียงน้ำฝนเท่านั้น ด้านแรงงานในการผลิตข้าวส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักและใช้แรงงาน ความหมายของการใช้แรงงาน (ลงแขกหรือขอแรง) คือ ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แลกด้วยแรงงานของแต่ละฝ่าย นอกจากนั้นยังมีบางส่วน (ร้อยละ 4 ของผู้ตอบแบบสอบถาม) ใช้การจ้างแรงงานซึ่งเป็นการจ้างด้วยข้าวเปลือก 1.5 ถังต่อวัน หรือบางคนจ้างด้วยเงิน แล้วแต่คนที่มาช่วยจะต้องการแบบไหนการปลูกและดูแลข้าวไร่จะใช้แรงงานคนเป็นหลัก การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีปัญหาศัตรูพืช แม้จะมีการพบศัตรูพืชอยู่บ้าง อย่างเช่น แมลง ได้แก่ เพลี้ย หนอน มวน ตัวง ดักแด้ แมลงหริ่นขาว ปลวก และมด แต่ไม่มีการป้องกันกำจัด ปลอมให้หายไปเองโดยธรรมชาติ ด้านโรคพืชมีการพบอยู่บ้าง ได้แก่ ใบไหม้ ใบเหลือง ใบม้วน ไม่มีการป้องกันกำจัดศัตรูชนิดอื่น เช่น หอยทาก หนู กระรอก กระต่าย ไก่ป่า และนก

การดูแลรักษาส่วนใหญ่ใช้การถอนหญ้าในแปลงปลูกข้าวจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52 โดยส่วนใหญ่จะถอนหญ้า 1-2 ครั้งต่อเดือน ในการปลูกข้าวจะปล่อยให้ข้าวมีลำต้นที่สูงกว่าหญ้า (สูงคลุมหญ้า) จากนั้นจะไม่มีการถอนหญ้าหรือกำจัดวัชพืชอีก

วิธีการเก็บเกี่ยวและปริมาณผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวทั้งหมดจะใช้แรงงานคน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42 บอกว่าจะได้ปริมาณผลผลิตข้าวไร่ (ต่อปี) 90 ถัง ขึ้นไป

ผลผลิตข้าวที่ได้ทั้งหมดจะไม่มีใครจำหน่ายจะเก็บเอาไว้กินในครอบครัว และเก็บเอาไว้ใช้ทำพันธุ์ ในฤดูกาลต่อไป ในส่วนของพันธุ์ข้าวไร่และลักษณะของข้าวไร่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามปลูกมีลักษณะดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงพันธุ์ข้าวไร่และลักษณะของข้าว

ชื่อพันธุ์ข้าวไร่	ลักษณะของข้าว
ปือวา	ข้าวขาว
ปือบอ	ข้าวเหลืองอ่อน เป็นข้าวอ่อน
ปือวาโพ	ข้าวขาว เมล็ดยาว
ปือเนอุม	ข้าวหอม เปลือกข้าวเป็นสีส้มเข้ม
ปือวาปี	ข้าวที่มีเปลือกสีเหลืองอ่อน
ปือกะโป	มีลักษณะเหมือนข้าวหอมมะลิ
ปืออีโวโคโตะ	ข้าวแตกกอชนิดหนึ่ง เมล็ดมีขนาดเล็กและลายเล็กน้อย
ปือจอบา	ข้าวอายุสั้น เป็นข้าวอ่อน เป็นข้าวพระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ
ปือพาโคะ	ข้าวเจ้าเมล็ดกลม
ปือโทไหล	ข้าวกลางนิ่มกลางแข็ง
ปือหยะไซ	ข้าวเจ้าเมล็ดเล็ก เป็นข้าวแข็ง
ปือตาแม	ข้าวหอมดง เมล็ดมีลักษณะยาว มาจากจังหวัดอุทัยธานี

จากตารางที่ 1 จะพบว่า ข้าวที่ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นข้าวเจ้า ที่เป็นสายพันธุ์ข้าวไร่

การคัดเลือกพื้นที่ปลูกข้าว

พื้นที่ปลูกข้าวมีทั้งที่ราบและที่เชิงเขา คัดเลือกพื้นที่ที่ไม่มีใครจับจอง ตัดต้นไม้และหญ้าบริเวณนั้นออกให้หมดและทิ้งไว้ให้แห้ง จุดไฟเผา ทำการเก็บเศษซากที่เหลือจากการเผา จากนั้นจึงจะปลูกข้าวได้ โดยการปลูกข้าวจะเป็นการทำไร่หมุนเวียน เช่น ปีนี้เลือกปลูกข้าวบริเวณนี้ ปีหน้าจะเลือกปลูกข้าวบริเวณอื่น จะเว้นระยะเวลาประมาณ 3-4 ปี จึงจะกลับไปปลูกที่เดิม และเนื่องจากพื้นที่ทำกินในประเทศไทยไม่สามารถทำการเกษตรแบบปลูกข้าวไร่หมุนเวียนได้เนื่องจากการทำข้าวไร่หมุนเวียนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มักจะทำไร่ในพื้นที่สูง ตามไหล่เขา ที่ราบเชิงเขาและใช้การบุกเบิกป่าบนเขา ซึ่งผิดกฎหมายการใช้ที่ดินของประเทศไทย จึงมีการไปปลูกข้าวไร่และพืชเศรษฐกิจบางชนิดในประเทศเมียนมาร์ ซึ่งเป็นการทำไร่หมุนเวียน เมื่อถึงฤดูการเก็บเกี่ยว ชาวกะเหรี่ยงจะไปเก็บเกี่ยวผลผลิต เช่น ข้าว เมื่อเกี่ยวเสร็จจะทำการตีข้าวออกจากรวงจนได้ข้าวเปลือก และจะขนข้ามชายแดนมาสีข้าวในประเทศไทย

ทรัพยากรวัฒนธรรมการเกษตรในส่วนของการเตรียมปลูกข้าว

1. การวางแผนข้าว

ก่อนการปลูกข้าว 1 วันใช้พื้นที่ตรงกลางไร่ ล้อมคอกเป็นรูปสี่เหลี่ยมและตั้งเสาขึ้นตรงกลาง และสานเป็นชะลอม ในชะลอมประกอบด้วย (ข้าว ดิน เหล้าขาว ยาสูบ หมาก พลุ ของดาวหวาน) และหวานข้าวให้เต็มสี่เหลี่ยมเป็นแม่ข้าวหรือปลูกแม่ข้าวไว้ข้างในกรอบสี่เหลี่ยมให้ได้ 7-9 หลุม แม่ข้าวจะเป็นตัวบ่งบอกว่าการปลูกข้าวปีนี้จะงามหรือไม่

2. การนมัสการขอพรที่โบสถ์

ก่อนการปลูกข้าวของชาวกะเหรี่ยงคริสต์ จะไปนมัสการขอพรที่โบสถ์ ขอให้ข้าวเจริญงอกงามดี

ทรัพยากรวัฒนธรรมการเกษตรในส่วนของการปลูกข้าว

1. การคว่ำเลียมหลังการปลูกข้าว

ปลูกข้าวในช่วงเดือนสิงหาคม เมื่อปลูกแม่ข้าวเสร็จให้นำเลียมที่ปลูกมาแช่น้ำ โดยต้องคว่ำไว้ไม่ให้หายเลียมขึ้น เชื่อว่าถ้าหายจะทำให้ฝนไม่ตก

2. การเรียกขวัญ

เมื่อปลูกข้าวเสร็จจะพูดว่า “ป้อกะลาฮาากิ” แปลว่า “ขวัญเฮยขวัญกลับมา”

พ่อแม่ที่ปลูกข้าวเสร็จ จะเอาดาบตีไปผูกที่ต้นข้าว แล้วจะนำมาผูกลูก ๆ ที่บ้าน เรียกขวัญข้าว อย่าให้รั่วไหลไปไหน

3. การปลูกพืชแซมในนาข้าว

ปลูกข้าวไปพร้อม ๆ กับการปลูกพืชแซมได้แก่ พริกกะเหรี่ยง มะเขือพวง มะเขือเปราะ แตงเปรี้ยว ถั่วปสี งา ผักชีกะเหรี่ยง และปลูกหงอนไก่กะเหรี่ยง มีความเชื่อว่าหงอนไก่กะเหรี่ยงเป็นดอกไม้ที่สวยงาม เมื่อปลูกไปพร้อมกับข้าวจะทำให้พระแม่โพสพพอใจ และจะดูแลปกป้องรักษาข้าวให้ได้ผลผลิตดี

4. การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

นำกระตองเต่ามาเผารวมทั้งเผากิ่งไม้ใบไม้ในกระตองเต่า เพื่อไล่สัตว์และแมลงที่จะมาทำลายข้าว ในวันพระกลางเดือน จะมีการนำน้ำขมิ้นส้มป่อยเอาไปพรมและอธิฐานให้เจ้าที่เจ้าทางคุ้มครองดูแลให้ได้ผลผลิตดี

ถ้านาข้าวมีเพลี้ยระบาดหรือช่วงที่ข้าวตั้งท้องจะหั่นและสับของเปรี้ยวแล้วหวานใส่เข้าไปในข้าว

ทรัพยากรวัฒนธรรมการเกษตรในส่วนของการเก็บเกี่ยวข้าว

1. การเก็บเกี่ยวแม่ข้าวและข้าวในไร่

ก่อนเกี่ยวข้าวก็จะพรมน้ำขมิ้นส้มป่อย จะเก็บเกี่ยวแม่ข้าวก่อนลูกข้าว เวลาเกี่ยวข้าวจะเกี่ยวทีละกำแล้ววางไว้บนต้นข้าว ไม่นำมามัดเป็นกองใหญ่

2. เรียกขวัญข้าว

การเกี่ยวข้าวจะไม่เกี่ยวให้หมดในครั้งเดียว จะเหลือไว้เกี่ยวในวันรุ่งขึ้นโดยจะเหลือไว้ทั้งหมด 7 กอ เพื่อเรียกขวัญข้าว แล้วพูดว่า “ขวัญเอยขวัญมากลับมาอยู่กับเรา” ซึ่งกลัวว่าวันข้างหน้าจะปลูกข้าวแล้วไม่พอกิน จึงเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับตัว

3. ข้าวจุกสุดท้าย

เมื่อเกี่ยวข้าวเสร็จ ข้าวที่เหลือจุกสุดท้ายจะเก็บไว้ให้เจ้าของแปลงนาเป็นผู้เก็บเกี่ยว

ทรัพยากรวัฒนธรรมการเกษตรในส่วนหลังการเก็บเกี่ยวข้าว

1. บุญข้าวใหม่

เวลาเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ลีข้าวเป็นข้าวสาร ข้าวที่ได้ให้เอาไปให้พ่อแม่ พระ ครู อาจารย์ คนที่เป็นม่าย คนแก่ที่เราเคารพ ให้เค้าหุงกินก่อนที่เราจะกิน บางคนที่บ้านไม่อยู่ก็จะเอาไปแขวนไว้หน้าบ้าน

2. ข้าวใหม่ปลามัน

พอได้ข้าวใหม่ก็จะไปหาปลา ปู กบฏู แล้วนำมาทำแกงกินกับข้าวใหม่กินกับคนในครอบครัว

3. นมัสการข้าวใหม่ มี 2 แบบคือ

3.1 นมัสการที่บ้านโดยชวนคนเฒ่าคนแก่ เพื่อนบ้านไปกินข้าวกันที่บ้านนำเผือก น้ำของที่ปลูกที่ไร่นาทำอาหารกินด้วยกัน

3.2 นมัสการที่โบสถ์โดยจะทำกับข้าวแล้วหุงข้าวใหม่ไปกินร่วมกันที่โบสถ์เพื่อขอบคุณพระเจ้าที่ช่วยให้เราทำข้าวได้

ระบบการผลิตพืชเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระบบการผลิตพืชเศรษฐกิจ จำนวน 50 ราย

ลักษณะจำแนก	จำนวน (ร้อยละ) (n=50)
ปลูกมันสำปะหลัง	21 (42)
เพาะพันธุ์พืชเอง	25 (71.43)
ไม่มีการปลูกพืชแซม	30 (85.71)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระบบการผลิตพืชเศรษฐกิจ จำนวน 50 ราย (ต่อ)

ลักษณะจำแนก	จำนวน (ร้อยละ) (n=50)
ปลูกในช่วงฤดูฝน	27 (77.14)
แรงงานในการผลิต (แรงงานในครอบครัวและจ้าง)	15 (42.86)
การผลิตใช้แรงงานคนและเครื่องจักร	21 (60)
ไม่พบปัญหาโรคและแมลง	17 (48.57)
การดูแลรักษาด้วยสารเคมี	18 (51.43)
เก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคน	27 (77.14)
นำผลผลิตไปจำหน่ายเอง	29 (82.86)
ปัญหาและอุปสรรค (ราคาผลผลิตต่ำเกินไป)	32 (91.43)

จากตารางที่ 2 พบว่า นอกจากการปลูกข้าวไร่ในฝั่งประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเอาไว้ใช้บริโภคในครอบครัวแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่บ้านบ้องตี้บยังมีการผลิตพืชเศรษฐกิจในพื้นที่อีกด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังโดยใช้พื้นที่ปลูก 6-10 ไร่ เป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ครอบครัวมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่แล้ว และแหล่งที่มาของพันธุ์พืชส่วนใหญ่ใช้การเพาะพันธุ์เอง

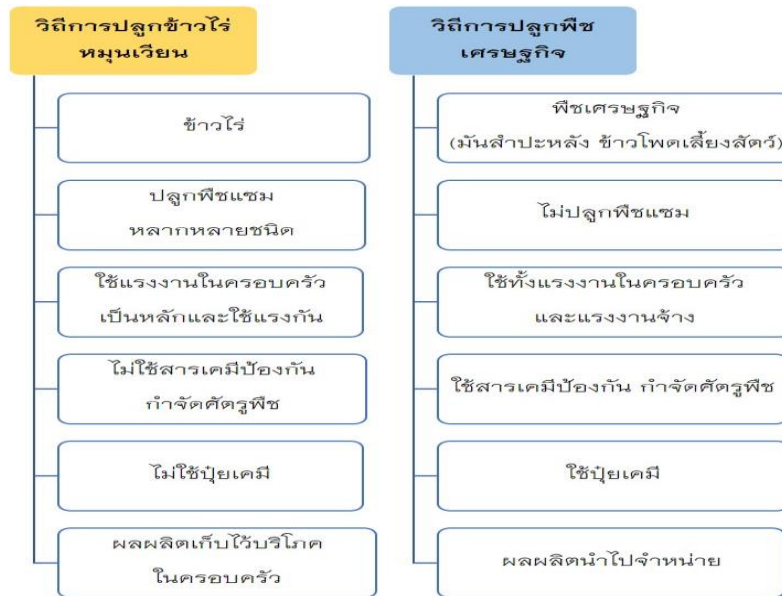
ในส่วนของการปลูก พบว่า ส่วนใหญ่จะไม่มีมีการปลูกพืชแซม ส่วนมากจะปลูกพืชในช่วงฤดูฝน มีการใช้ปุ๋ยเคมีรองพื้น ปุ๋ยเคมีที่ใช้ได้แก่สูตร 16-20-0, 16-16-0, 15-15-15, 46-0-0 สำหรับจำนวนครั้งในการให้ปุ๋ย (ตั้งแต่ปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว) ส่วนใหญ่จะให้ปุ๋ยเพียง 1 ครั้ง และไม่มีการให้น้ำอาศัยเพียงน้ำฝนเท่านั้น

แรงงานในการผลิต ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัวและใช้การจ้างเพื่อชุดผลผลิต การจ้างจะจ้างเป็นแบบเหมาโดยจะเหมาวันละ 700-800 บาทต่อแรงงานทั้งหมด (ตัดต้น ขุด เาะ หักมัน และแบกขึ้นรถ) การผลิตส่วนใหญ่ใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องจักร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดูแลรักษาผลผลิตโดยใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช มีการใช้สารเคมีจำพวกกรัมม็อกโซนและไกลโฟเซต และส่วนมากใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชจำนวน 1-2 ครั้งต่อเดือน ในส่วนของการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานคนและนำผลผลิตไปจำหน่ายเองที่บ้านบ้องตี้ล่าง ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิตส่วนมากคือ ไม่พึงพอใจในราคาของผลผลิตเนื่องจากคิดว่าราคาต่ำเกินไป จากความแตกต่างของวิธีการปลูกข้าวไร่หมุนเวียนและวิถี

การปลูกพืชเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในตำบลบ้องตี้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถนำมาแสดงวิธีการผลิตที่แตกต่างกันได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงความแตกต่างของวิธีการปลูกข้าวไร่หมุนเวียนและวิธีการปลูกพืชเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในตำบลบ้องตี้ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

ระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตี้บน มี 2 ด้านที่คู่ขนานกัน คือ การผลิตข้าวที่เป็นการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมด้านการเกษตรเพื่อผลิตแบบข้าวไร่ในแปลงหมุนเวียน (Shifting cultivation) เหมือนกับที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศทำกันมาช้านานและวิธีการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว การผลิตข้าวที่เป็นการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมด้านการเกษตรเพื่อผลิตแบบข้าวไร่ในแปลงหมุนเวียน ดังเช่นที่ Hayami (1993) รายงานว่า ชุมชนชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมเป็นเสมือนหน่วยพื้นฐานของพิธีกรรมและกฎเกณฑ์ทางสังคมที่เป็นเครื่องมือผูกโยงชุมชนและให้พื้นฐานของอัตลักษณ์และศีลธรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับนัฐวุฒิ สิงห์กุล และวราภรณ์ มนต์ไตรเวศน์ (2562) ที่รายงานว่า นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กะเหรี่ยงจะทำไร่หมุนเวียน ปลูกข้าวไร่ และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น พริกกะเหรี่ยง งาขี้ม่อน ละว้าตีเมียด แกงกะเหรี่ยง แตงส้ม มะเขือพวง เป็นต้น แต่การผลิตข้าวไร่ด้วยทรัพยากรวัฒนธรรมด้านการเกษตร

ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึ้นนั้นถูกปฏิเสธจากหน่วยงานภาครัฐของไทยถึงแม้ว่า มีงานวิจัยมากมายที่ชี้ว่าระบบการผลิตแบบข้าวไร่ในแปลงหมุนเวียนนั้นไม่ใช่สิ่งเลวร้าย เช่น อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2543) ที่รายงานว่า การทำไร่แบบเคลื่อนย้ายที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันนั้นไม่ได้เป็นปีศาจ อย่างที่เข้าใจกัน แต่เป็นการจัดการที่ดินที่มีระเบียบแบบแผน และเป็นการใช้ที่ดินที่มีประสิทธิภาพ แบบหนึ่งภายใต้เงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่พวกเขาดำรงอยู่ เพราะวิถีชีวิตของชาติพันธุ์กะเหรี่ยงยังพึ่งพา ธรรมชาติ ดังเช่น Punchay, Inta, Tiansawat, Balslev, and Wangpakapattanawong (2020) รายงานว่า ชาวกะเหรี่ยงพึ่งพาพืชอาหารป่า 124 สายพันธุ์ ส่วนใหญ่ใช้เป็นผัก ผลไม้ เครื่องปรุงรส และเครื่องดื่ม หนึ่งในสามของพันธุ์ไม้ที่เป็นอาหารป่ามีสรรพคุณทางยา นอกเหนือจากการใช้เป็นอาหาร จึงทำให้กลุ่ม ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึ้นต้องเข้าไปปลูกข้าวในประเทศเพื่อนบ้าน และที่กฤษฏา บุญชัย (2564) อธิบายว่า หนึ่งในวิธีคิดความเป็นสมัยใหม่ ก็คือ มีการจำแนกประเภทที่เด็ดขาดชัดเจน (ป่าเกษตร เขตอนุรักษ์ เขตเศรษฐกิจ) และมีความมั่นคงถาวร ต่อเนื่อง หากแต่ระบบไร่หมุนเวียน ในวัฒนธรรมกะเหรี่ยงกลับมีสภาวะหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านในช่วงที่ทำไร่ ไร่หมุนเวียนเป็นพื้นที่เกษตร แต่เมื่อปล่อยให้พื้นที่ไร่ซาก ในระยะแรกยังเป็นพื้นที่เกษตรพักฟื้น แต่เมื่อปล่อยนานไปจะกลายเป็น พื้นที่ป่า จนเมื่อกลับมาแผ้วถางพื้นที่อีกครั้ง สภาวะพื้นที่เกษตรก็กลับมาอีก เมื่อรัฐและสังคมภายนอก ไม่เข้าใจสภาวะหมุนเวียนเปลี่ยนผ่าน ทำให้มองว่า การทำไร่จะขยายพื้นที่ ขยายความเป็นเจ้าของ ตามการเพิ่มขึ้นของประชากร และกลายเป็นทรัพย์สินที่จะซื้อขายถ่ายโอนตามระบบกรรมสิทธิ์สมัยใหม่ การผลิตข้าวไร่ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึ้นนั้นยังอาศัยทรัพยากรวัฒนธรรม การเกษตรที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษในทุกกระบวนการผลิต เป็นการผลิตแบบนาอาศัยน้ำฝน ไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ผลผลิตที่ได้จะเอาไว้บริโภคในครอบครัว เหมือนดังที่ Erni and Nikornuaychai (2015) รายงานว่า ปริมาณของข้าวความพอเพียงของข้าวยังคง เป็นหัวใจของกลยุทธ์การดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ดังนั้นการทำนาหมุนเวียนยังคงเป็น สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการสร้างความมั่นใจว่าพวกเขาจะยังมีข้าวกิน แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยนี้ ยังชี้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึ้นยังมีระบบการผลิตอีกแบบที่ดำเนินคู่ขนานไปก็คือ ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมี ที่เป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจเพื่อ จำหน่ายเป็นหลัก มีการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต ผลผลิต ที่ได้จำหน่ายให้กับผู้รับซื้อในพื้นที่ถึงแม้ว่าจะถูกกดราคาก็จำเป็นต้องขาย ใกล้เคียงกับ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2549) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งในภาคปฏิบัติจริงของชาวบ้าน คือ ความสามารถในการผสมผสานวิถีทางเศรษฐกิจหลายวิธีเข้าด้วยกัน เพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ยึดติดกับแนวทางเศรษฐกิจแบบใดแบบหนึ่งอย่างตายตัว ดังที่ ญัฐรัชช์ สารหงส์

บุญสม ยอดมาลี, และสมชาย ลำดวน (2561) รายงานว่า ในส่วนของอาหารนั้นชาวกะเหรี่ยงมีภูมิปัญญาในการทำไร่หมุนเวียนยังคงมีการสืบทอดกันมา ทำให้ชุมชนยังคงรักษาความหลากหลายทางพืชพันธุ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นอาหารได้ ขณะที่กะเหรี่ยงบางหมู่บ้านเริ่มได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง จากการซื้อวัตถุดิบจากในตัวอำเภอหรือรถจำหน่ายอาหารซึ่งเข้าไปบริการตามหมู่บ้านมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยของนพรัตน์ ไชยชนะ และวีรวัฒน์ อุดมทรัพย์ (2562) ที่รายงานไว้ว่า อย่างไรก็ดีถึงแม้การเปลี่ยนแปลงจะเข้าไปในชุมชนกะเหรี่ยง สิ่งหนึ่งที่ชุมชนยังคงสืบสานจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน คือ แบบแผนการใช้ชีวิตในเรื่องประเพณี พิธีกรรมความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันโดยเฉพาะวิธีการทำการเกษตรซึ่งเป็นภูมิปัญญาการทำมาหากินของกะเหรี่ยง

จะเห็นได้ชัดเจนว่าระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบนั้นแม้จะเป็นการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมด้านการเกษตรเพื่อการผลิตแบบพึ่งพาธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมีแต่กลับถูกปฏิเสธอย่างแข็งขันจากภาครัฐของไทยแต่ในทางกลับกันการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบยังสามารถทำได้แม้ว่าการปลูกพืชเชิงเดี่ยวต้องมีการให้สารเคมีหลากหลายชนิด ดังรายงานของ ชาญณรงค์ ดวงสะอาด (2553) ว่า การให้น้ำและปุ๋ยเคมีตามความต้องการของพืชซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางระบบนิเวศเกษตรสภาพการณ์ในระบบนิเวศเกษตรในลักษณะนี้จะเหมาะสมต่อการระบาดของแมลงศัตรูพืชทำให้ต้องใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด และรายงานของ Sukkasame (2021) ที่ว่า ชาวกะเหรี่ยงประสบกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนรูปแบบต่าง ๆ จากนโยบายของรัฐ กฎหมายและข้อบังคับเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติแบบดั้งเดิม อันต่างจากแนวคิดการอนุรักษ์ของ Buergin (2015) ที่กล่าวว่า ข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับความสัมพันธ์ที่ดีทางนิเวศวิทยาระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ คือ การยอมรับสิทธิ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมือง อันจะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในอย่างยั่งยืน และหากพวกเรายังไม่ตระหนักถึงเรื่องวัฒนธรรมแห่งชาติพันธุ์และวิถีชุมชนแล้วสุดท้ายเราอาจจะต้องรอรับกับปัญหาในบริบทของการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์ดังเช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งผลร้ายต่อชุมชนหมู่บ้านคลิตี้ ที่การต่อสู้ในวิถีแห่งชุมชนกับภาครัฐยังดำเนินไปไม่จบสิ้น (Sitthikriengkrai and Porath, 2019) ดังนั้นผลจากงานวิจัยนี้จึงอาจจะช่วยกระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเร่งหาแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้มีชีวิตที่มีความสุขตามวิถีแห่งตนดังที่ Tachakitkachorn, Attavanich Thawanaphong, Saikhun, and Ngamsiriudom (2021) ยืนยันว่า ชาวกะเหรี่ยงต้องการการสนับสนุนทุกรูปแบบจากบุคคลภายนอกเพื่อทำความเข้าใจ

วัฒนธรรมและภูมิหลังทางสังคมของพวกเขาและเพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับชาวกะเหรี่ยงและเอาชนะความขัดแย้งในอดีต และ Yamabhai, Knoop, and Cusripituck (2021) ที่รายงานว่าแนวทางปฏิบัติที่เป็นมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถนำมาใช้เป็นแกนนำ เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนได้ภายใต้ความร่วมมือของนักวิจัยและคนในชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในไทย

สรุปผลการวิจัย

ระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บน มี 2 ด้านที่คู่ขนานกันหนึ่งคือการผลิตข้าวไร่ ที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บนต้องเข้าไปปลูกข้าวในฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน อันเนื่องมาจากระบบการผลิตข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บน ยังเป็นการใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมด้านการเกษตรเพื่อผลิตแบบข้าวไร่ในแปลงหมุนเวียน (Shifting cultivation) บนเชิงเขาที่จะต้องทำการตัดต้นไม้และหญ้าบริเวณนั้นออกให้หมด แล้วจุดไฟเผา ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกปฏิเสธโดยกฎหมายและหน่วยงานภาครัฐของไทย แม้กระนั้นในระบบการผลิตข้าวไร่ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บน ยังคงมีเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อที่หลากหลายอยู่ในระบบการผลิตข้าว ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อเก็บเอาไว้กินในครอบครัวเป็นหลัก มีเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้องในระบบการผลิตข้าวนับตั้งแต่การเตรียมตัวปลูก การดูแลรักษาแปลงผลิต ไปจนถึงการเก็บเกี่ยวและหลังจากการเก็บเกี่ยว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ยังมีความผูกพันกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษ แต่ในขณะเดียวกันจากผลการวิจัยพบว่า ยังมีระบบการผลิตอีกแบบที่ดำเนินคู่ขนานไปกับระบบการผลิตทางการเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บนนั่นก็คือ ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมี (Monocropping/Chemical agriculture) ซึ่งมุ่งหวังผลผลิตที่สูงขึ้นโดยใช้สารเคมี การพึ่งพาเครื่องจักร เงินลงทุน ที่สูงกว่าระบบการผลิตทางการเกษตรแบบดั้งเดิมเป้าหมายการผลิตพืชเชิงเดี่ยวของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บนก็ทำไปเพื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวหรือระบบเกษตรเคมีของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องต๊บนเป็นไปอย่างไร้ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเป็นไปเพื่อรายได้เป็นสำคัญ

การปรับตัวอย่างยิ่งเพื่อให้สามารถอยู่ได้บนวัฒนธรรมคู่ขนาน ชีวิต วัฒนธรรมไทยและชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิม ทั้งจากระบบการผลิตทางการเกษตรและอีกสิ่งหนึ่งที่พบจากการวิจัยคือ การแสวงหากองทุน ตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เริ่มเลือนหายไป สังเกตได้จากการแต่งตัวตามลักษณะของกลุ่ม

ชาติพันธุ์ การทอผ้าใช้เอง เครื่องมือเครื่องใช้ดั้งเดิม เริ่มพบเห็นได้ยากในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบเอง

การผลิตข้าวไร่ปัจจุบันนี้ประสบปัญหามากมาย เช่น ความเข้มงวดของหน่วยงานความมั่นคงของไทยที่เพิ่มการสอดส่องรวมถึงห้ามการขนข้าวข้ามกลับมาฝั่งประเทศไทย ปริมาณผลผลิตข้าวไร่ที่น้อยลงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวไร่ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบจะเริ่มเสื่อมถอยและอาจจะสูญสลายหายไปในที่สุด ซึ่งยังส่งผลถึงการบริโภคในครอบครัวที่จะเปลี่ยนไปอีกด้วย ดังนั้นหากมีการศึกษาวิจัยต่อไปในเรื่องความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบจะสามารถสร้างหนทางช่วยเหลือปัญหาเรื่องปากท้องของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ในด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และสร้างความเข้าใจในเรื่องการผลิตอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการใช้ที่ดินเพื่อผลิตอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทย รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อยอดได้ในเชิงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ ตามปฏิทินการผลิตทางการเกษตรในรอบปี นอกจากนั้นยังสามารถนำผลจากการวิจัยนี้ไปส่งเสริมให้เกิดการผลิตตามแนวทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ เนื่องจากเป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่พึ่งพาสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี อันเป็นแนวทางสู่ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในส่วนของงานวิจัยในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ ควรทำการศึกษาในเรื่องกฎหมายหรือข้อปฏิบัติที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวไร่ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบ รวมทั้งควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยต่อไปในเรื่องความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในหมู่บ้านบ้องตึบอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัย. (2564). *ไร่มุมนเวียน สิทธิทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นธรรมทางนิเวศและสังคม*. สืบค้นจาก <https://www.ldi.or.th/2021/02/25/swidden/>
- เกศศิริ วงศ์สองชั้น, เกศศิณี เพ็งอำไพ, พนิดา สอนสุภาพ, ลลิตา ทองทับ, สุมาลี เอ็มแยม, เสาวลักษณ์ บรรณสาร, และภรณ์รุจิโร ชิตวิวรรณ. (2560). การปรับตัวทางวัฒนธรรมในโลกสมัยใหม่ของ ชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัด กำแพงเพชร. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4* (หน้า 43-58). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ขจัตถ์ บุษพัฒน์. (2540). *ชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่า*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ชาญณรงค์ ดวงสะอาด. (2553). การปฏิบัติเชิงวัฒนธรรมและคุณค่าของแมลงศัตรูพืชโดย ชีววิถี. *วารสารเกษตร*, 26(3), 269-278.
- นัฐวุฒิ สิงห์กุล, และวราภรณ์ มนต์ไทรเวศย์. (2562). *พลวัตชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงภาคตะวันตกของ ไทยระยะที่ 1 พื้นที่ศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี อุทัยธานี และนครสวรรค์. ชุดโครงการศึกษาวิจัย พลวัตของชุมชนชาติพันธุ์เพื่อการสร้างแผนที่วัฒนธรรมมีชีวิต ปีที่ 1 (พ.ศ. 2562 (รายงาน วิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ณัฐรัชต์ สารหงส์, บุญสม ยอดมาลี, และสมชาย ลำดวน. (2561). ศักยภาพทางวัฒนธรรมของ ชาวปกากะญอ: พลวัตการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 8(14), 87-102.
- ธนากร เทียงน้อย. (2563). ระบบการผลิตทางการเกษตรแบบบูติก Boutique Agricultural (ตอนที่ 1). *นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน*, 32(718), 74-75.
- ธนากร เทียงน้อย, พัฒนา สุขประเสริฐ, และเฉลิมพล จตุพร. (2564). องค์การชุมชนด้านการส่งเสริม อาชีพเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารอารยธรรมศึกษา ไซ-สาละวิน*, 12(1), 48-69.
- นพรัตน์ ไชยชนะ, และวีรวัฒน์ อุดมทรัพย์. (2562). วิถีชีวิตและความมั่นคงทางอาหารในมิติวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ บ้านไร่ป่า ตำบลห้วยเขย่ง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 19(2), 9-19.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. (2545). *ชาวเขาในไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มติชน.
- ฟิลิปปา เจริญวงศ์. (2542). *ปาฐกถาศิลป์ พระศรี ครั้งที่ 4 15 กันยายน 2542 เรื่องการจัดการทรัพยากร ศิลปะและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

- รัชกรณ ภูแสง. (2541). *ความเชื่อและประเพณีของชาวกะเหรี่ยงเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตร*
บ้านห้วยหยวก ตำบลแม่ริม อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
- มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สดานู สุขเกษม. (2562). *เรียนรู้จากการซ่อมสร้างชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย*. กรุงเทพฯ: สำนักสื่อสาร
- จัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2547). ชุมชนภาษาในจังหวัดราชบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 24(3),
187-211.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *Statistical tables*. สืบค้นจาก http://web.nso.go.th/en/census/poph/data/090913_StatisticalTables_10.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2564). *กลุ่มชาติพันธุ์*
ในประเทศไทย งานวิจัยและความท้าทาย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
- วิจัยและนวัตกรรม (อว.).
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บก.). (2543). *พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร : กระบวนทัศน์และ*
นโยบาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2549). *วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจในเศรษฐกิจไร้วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้องตี้ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. (2561). *แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี*
(พ.ศ. 2561-2564). กาญจนบุรี.
- องค์ บันจูน. (2560). หลวงพ่ออุตตมะ กองทัพมอญ และกองกำลังกะเหรี่ยง. *ศิลปวัฒนธรรม*,
38(5), 44-55.
- Buergin, R. (2015). Contested Rights of Local Communities and Indigenous Peoples in Conflicts
over Biocultural Diversity: The case of Karen communities in Thung Yai, a World Heritage
Site in Thailand. *Modern Asian Studies*, 49, 2022 – 2062.
- Erni, C., & Nikornuaychai, P. (2015). The lizard on the tree and the Tailor Bird village: 21st Century
livelihood challenges among Karen swidden farmers in Thailand. In Chirstian Erni (ed).
Shifting Cultivation, Livelihood and Food Security, New and Old Challenges for Indigenous
Peoples in Asia. Bangkok: FAO, IWGIA, AIPP.
- Hayami, Y. (1993). To be Karen and to be cool: Community, morality and identity among Sgaw
Karen in Northern Thailand. *Cahiers des Sciences Humines*, 29(44), 747-762.

- Marshall, H. I. (1997). *The Karen People of Burma A Study in Anthropology and Ethnology*. Thailand: White Lotus Press.
- Phillips, A. (2018). West–Central Thailand Pwo Karen Phonology. *Journal of the Southeast Asian Linguistics Society*, 11(1), 47–62.
- Punchay, K., Inta, A., Tiansawat, P., Balslev, H., & Wangpakapattanawong, P. (2020). Traditional knowledge of wild food plants of Thai Karen and Lawa (Thailand). *Genetic Resources and Crop Evolution*, 67(5), 1277–1299.
- Sukkasame, S. (2021). Livelihoods and Dwelling Security: The Challenges of Indigenous Karen People. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 14(4), 1–13.
- Sitthikriengkrai, M., & Porath, N. (2019). *Environmental Illness at Klity Creek (Thailand): A Karen Village's Quest for Justice*. In Behera, M. (ed). *Shifting Perspectives in Tribal Studies*. Singapore: Springer.
- Tachakitkachorn, T., Attavanich, M., Thawanaphong, C., Saikhun, P., & Ngamsiriudom, T. (2021). Sustainable Engagement with Indigenous Settlements in Prohibited Areas: A Case Study of Karen Tribe Villagers in the KaengKrachan Forest Complex, Thailand. *Nakhara: Journal of Environmental Design and Planning* 20(2), 1–14.
- Yamabhai, J., Knoop, R., & Cusripituck, P. (2021). Participatory Engagement for Sustainable Innovation in Karen Communities. *Austrian Journal of South–East Asian Studies*, 14(2), 195–212.